

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU7

Straffrättsliga åtgärder mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

---

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i brottsbalken.

Genom förslagen förstärks det straffrättsliga skyddet mot köp av sexuell handling av barn. Förslagen innebär att straffskalan för köp av sexuell handling av barn skärps genom att minimistraffet höjs från böter till fängelse och att maximistraffet höjs till fängelse i fyra år. Vidare innebär förslagen att brottsbeteckningen ändras till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Utskottet föreslår även ett tillkännagivande till regeringen. Enligt utskottet bör regeringen skyndsamt återkomma med ett lagförslag som innebär att straffminimum för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling höjs från fängelse till fängelse sex månader. Utskottets förslag grundas på motionsyrkanden.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen ska avslå övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns en reservation (V) och ett särskilt yttrande (S, V, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:157 Straffrättsliga åtgärder mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling.

Sju yrkanden i fem följdmotioner.

Fem yrkanden i fem motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling	5
Köp av sexuell tjänst	9
Reservation	13
Köp av sexuell tjänst, punkt 3 (V)	13
Särskilt yttrande	15
Straffskalan för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, punkt 2 (S, V, MP)	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Propositionen	16
Följdmotionerna	16
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	17
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:157.

2. Straffskalan för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

Riksdagen ställer sig bakom det utskottet anför om att höja straffminimum för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling från fängelse till fängelse i lägst sex månader och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:264 av Johan Hedin m.fl. (C),

2019/20:287 av Johan Forssell m.fl. (M),

2019/20:317 av Andreas Carlson m.fl. (KD),

2019/20:362 av Adam Marttinen m.fl. (SD),

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 27,

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9,

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 45 och

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 2.

3. Köp av sexuell tjänst

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:109 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkandena 1–3 och

2019/20:1377 av ClasGöran Carlsson och Monica Haider (båda S).

Reservation (V)

Stockholm den 7 november 2019

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Magdalena Schröder (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Bo Broman (SD), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD) och Juno Blom (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2018/19:157 Straffrättsliga åtgärder mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Regeringen föreslår bl.a. att straffskalan för köp av sexuell handling av barn ska skärpas.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Fem motioner har väckts med anledning av propositionen. I ärendet behandlas även fem motioner från allmänna motionstiden 2019/20. Motionsförslagen finns i bilaga 1.

Det kan nämnas att riksdagen tidigare har gett regeringen till känna vikten av att en översyn av straffskalan för köp av sexuell handling av barn görs i syfte att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell handling av barn. Vidare har riksdagen gett regeringen till känna vikten av att överväga en höjning av straffminimum genom att ta bort böter från straffskalan vid allvarliga fall av köp av sexuell tjänst för att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst (bet. 2014/15:JuU14 punkterna 18–19, rskr. 2014/15:138).

Riksdagen har även tillkännagett för regeringen att straffskalan för köp av sexuell tjänst av barn bör skärpas dels genom att minimistrafvet höjs från böter till fängelse i lägst sex månader, dels genom att maximistrafvet höjs från fängelse i två år till fängelse i fyra år (bet. 2017/18:JuU29 punkten 8, rskr. 2017/18:302).

Utskottets överväganden

Utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Riksdagen gör vidare ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett lagförslag som innebär att straffminimum för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling höjs från fängelse till fängelse i sex månader. Riksdagen bifaller därmed sju motionsyrkanden som rör frågan om straffskalan för brottet.

Jämför det särskilda yttrandet (S, V, MP).

Gällande rätt

Den som förmår ett barn som inte fyllt 18 år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling döms för köp av sexuell handling av barn (6 kap. 9 § brottsbalken). Straffet för brottet är böter eller fängelse i högst två år. Bestämmelsen tar i första hand sikte på köp av sexuella handlingar av barn över 15 år. Syftet med bestämmelsen om köp av sexuell handling av barn är framför allt att skydda ungdomar från att dras in i prostitution. När det gäller barn under 15 år blir andra straffbestämmelser om sexualbrott tillämpliga, t.ex. våldtäkt mot barn.

Propositionen

Regeringens lagförslag

Regeringen bedömer att det är av utomordentlig vikt att skydda barn och ungdomar från att dras in i prostitution. Vid överväganden kring kriminalisering av köp av sexuell handling av barn är dels skyddsaspekterna för barnet särskilt framträdande, dels är det samhälleliga intresset av att motverka att barn utnyttjas genom köp av handlingar av stor betydelse. Regeringen anser att det tydligt bör framgå av lagstiftningen att brottet är oacceptabelt. Mot denna bakgrund bör synen på brottet köp av sexuell handling av barn skärpas. Regeringen föreslår därför att straffskalan för köp av sexuell handling av barn ska skärpas dels genom att minimistraffet höjs från böter till fängelse, dels genom att maximistraffet höjs till fängelse i fyra år.

Dessutom föreslår regeringen att brottsbeteckningen ändras till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Denna lagändring syftar till att markera att ett köp av en sexuell handling av en ung person aldrig får ses som

en affärstransaktion mellan två jämbördiga parter. Förändringen innebär att brottets allvar och särskilda beskaffenhet förtydligas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Enligt regeringens bedömning krävs inga särskilda övergångsbestämmelser.

Straffskalan för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

I propositionen gör regeringen som nämnts bedömningen att straffskalan för brottet köp av sexuell handling av barn ska skärpas. En skärpning ska inom ramen för lagstiftningsärendet ske dels genom att minimistraflet höjs från böter till fängelse, dels genom att maximistraflet höjs från fängelse i två år till fängelse i fyra år. Som skäl för lagförslaget anför regeringen bl.a. att Sverige har kritiserats av FN:s kommitté för barnets rättigheter för att inte se tillräckligt allvarligt på bl.a. köp av sexuell handling av barn och för att påföljderna för brottet inte är proportionerliga. Regeringen anser att brottet innebär en allvarlig kränkning av barnet. Brottet innebär också att det alltid är fråga om en sexuell handling och inte enbart en sexuell beröring eller kontakt av något annat slag. Kravet på sexuell handling innebär att det enligt regeringen ställs vissa högre krav på gärningen för att straffansvar för brottet över huvud taget ska komma i fråga. Dessutom är skyddsaspekterna för den unge särskilt framträdande vid dessa brott. Härutöver finns det enligt regeringens mening skäl för att ännu tydligare markera att köp av sexuella handlingar av barn generellt sett har ett högre straffvärde än motsvarande handlingar som riktar sig mot vuxna. Böter är mot denna bakgrund inte ett tillräckligt straff för brottet, och straffvärdet ska därför alltid ligga på fängelsenivå. Ett sådant straffvärde framstår enligt regeringens bedömning som väl avvägt även i relation till bl.a. övriga sexualbrott mot barn i 6 kap. brottsbalken.

Motioner om straffskalan för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

I kommittémotion 2019/20:264 av Johan Hedin m.fl. (C) föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att minimistraflet för brottet utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling ska höjas. Motionärerna instämmer i regeringens bedömning om att brottets allvar bör markeras genom en ändring av rubriceringen och straffskalan. Motionärerna anser dock att lagförslagets höjning av minimistraflet till fängelse inte i tillräcklig mån markerar brottets allvar. Motionärerna vill därför att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med ett lagförslag som innebär att minimistraflet i stället blir fängelse i sex månader. Motsvarande yrkanden framställs i kommittémotionerna 2019/20:287 av Johan Forssell m.fl. (M), 2019/20:317 av Andreas Carlson m.fl. (KD), 2019/20:362 av Adam Marttinen m.fl. (SD), 2019/20:541 yrkande 27 av Adam Marttinen m.fl. (SD), 2019/20:2728 yrkande 9 av Andreas Carlson m.fl. (KD), 2019/20:3248 yrkande 45 av Johan Hedin m.fl. (C) och 2019/20:3359 yrkande 2 av Lina Nordquist m.fl. (L).

Johan Forssell m.fl. (M) tillägger i kommittémotion 2019/20:287 att det finns flera skäl som talar för att markera att brottet har ett högre straffvärde jämfört med motsvarande handlingar mot en vuxen. Ett sådant skäl är att Sverige har kritiserats av FN:s kommitté för barnets rättigheter för att inte se tillräckligt allvarligt på bl.a. köp av sexuell handling av barn och för att påföljden för brottet inte är proportionerlig.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen beslutade under våren 2015 bl.a. om ett tillkännagivande om vikten av att en översyn av straffskalan för köp av sexuell handling av barn genomförs i syfte att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell handling av barn (bet. 2014/15:JuU14 punkten 18, rskr. 2014/15:138).

Under våren 2018 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om att straffskalan för köp av sexuell tjänst av barn bör skärpas dels genom att minimistraflet höjs från böter till fängelse i lägst sex månader, dels genom att maximistraflet höjs från fängelse i två år till fängelse i fyra år (bet. 2017/18:JuU29 punkten 8, rskr. 2017/18:302). I betänkandet hänvisade utskottet till bl.a. Människohandelsutredningens förslag i betänkandet Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m. (SOU 2016:42) om att straffet normalt bör vara fängelse och anförde bl.a. följande.

Samtidigt anser utskottet att de förslag som tidigare presenterats med ett minimistraflet som i praktiken innebär 14 dagars fängelse inte tillräckligt tydligt markerar det oacceptabla i att köpa sexuella handlingar av barn. Enligt utskottet bör straffet skärpas ytterligare för att tydligare visa hur allvarligt samhället ser på denna typ av brottslighet.

Ett köp av en sexuell handling innebär enligt utskottets mening alltid en allvarlig kränkning av barnet. Jämfört med vuxna befinner sig barn som säljer sexuella handlingar i en mer utsatt situation, och det finns skäl att ännu tydligare markera att köp av sexuella handlingar av barn generellt har ett högre straffvärde än motsvarande handlingar som riktar sig mot vuxna personer. Mot denna bakgrund anser utskottet att straffskalan för brottet köp av sexuell handling av barn bör skärpas dels genom att minimistraflet höjs från böter till fängelse i lägst sex månader, dels genom att maximistraflet höjs från fängelse i två år till fängelse i fyra år.

Som angavs i samband med att straffbestämmelsen om köp av sexuell handling av barn infördes omfattar bestämmelsen gärningar av skiftande slag. Även om brottet alltid innebär en kränkning av barnet och det finns skäl att tydligare markera att köp av sexuella handlingar av barn generellt sett har högre straffvärde än motsvarande handlingar som riktar sig mot vuxna kan det därför finnas fall med ett straffvärde lägre än sex månaders fängelse. I det fortsatta arbetet bör det därför noga övervägas hur sådana fall ska hanteras inom ramen för införandet av ett minimistraflet om sex månaders fängelse.

Regeringens redovisning av riksdagens tillkännagivanden

I propositionen gör regeringen bedömningen att riksdagens tillkännagivande ovan från våren 2015 är slutbehandlat genom de förslag som lämnas i propositionen.

Vad gäller tillkännagivandet från våren 2018 om straffskalan för köp av sexuell tjänst anför regeringen i huvudsak följande. Det saknas beredningsunderlag för att i det aktuella lagstiftningsärendet kunna ta ställning till frågan om minimistraffet för brottet i stället bör vara fängelse i sex månader. För att tillmötesgå det sistnämnda tillkännagivandet avser regeringen att inom kort ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. se över de frågor som aktualiseras till följd av riksdagens tillkännagivande. I avvaktan på den utredningen är det enligt regeringens bedömning inte lämpligt att skärpa minimistraffet till sex månaders fängelse. Regeringen anser att det dock är angeläget att så snart som möjligt ta bort böter ur straffskalan för köp av sexuell handling av barn, varför det finns skäl för att gå fram med förslaget i det nu aktuella lagstiftningsärendet. Regeringen anser att riksdagens tillkännagivande om att maximistraffet för brottet ska höjas från fängelse i två år till fängelse i fyra år tillgodoses genom det nu aktuella lagförslaget. När det däremot gäller den del av tillkännagivandet som avser en höjning av minimistraffet till sex månaders fängelse fortsätter beredningen inom Regeringskansliet. Denna del av tillkännagivandet är således inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen påpekar i propositionen innebär brottet köp av sexuell handling av barn en allvarlig kränkning av barnet, och det är utomordentligt viktigt att skydda barn och ungdomar från att dras in i prostitution. Utskottet instämmer också i regeringens bedömning om att det tydligt bör framgå av lagstiftningen att brottet är oacceptabelt och att synen på brottet bör skärpas. Utskottet föreslår därför att riksdagen antar regeringens lagförslag.

Vad sedan gäller frågan om straffskalan för brottet beslutade riksdagen redan våren 2018 om ett tillkännagivande om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med ett förslag som innebar en höjning av straffminimum till sex månaders fängelse, eftersom utskottet ansåg att ett straffminimum om 14 dagar inte i tillräcklig mån markerar det oacceptabla i att köpa sexuella handlingar av barn. Regeringen har således haft god tid på sig att ta fram ett lagförslag med ett straffminimum i enlighet med tillkännagivandet. Att regeringen först nu avser att ge en utredare i uppdrag att bl.a. se över de frågor som aktualiseras till följd av riksdagens tillkännagivande är beklagligt. Mot denna bakgrund, anser utskottet, som vidhåller vad som anfördes i samband med det tidigare tillkännagivandet, att riksdagen bör göra ett nytt tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett lagförslag som innebär att ett minimistraff om sex månaders fängelse införs för brottet. Därmed bifaller utskottet motionerna 2019/20:264 (C), 2019/20:287 (M), 2019/20:317 (KD),

2019/20:362 (SD), 2019/20:541 (SD) yrkande 27, 2019/20:2728 (KD) yrkande 9, 2019/20:3248 (C) yrkande 45 och 2019/20:3359 (L) yrkande 2.

När det gäller riksdagens tillkännagivanden i frågan som rör straffbestämmelsen delar utskottet regeringens bedömning om att tillkännagivandet från 2015 är slutbehandlat och om att tillkännagivandet från 2018 är delvis tillgodosett genom det nu aktuella lagförslaget.

Köp av sexuell tjänst

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsyrkanden som rör straffbestämmelsen köp av sexuell tjänst. Utskottet hänvisar bl.a. till innehållet i den proposition som utskottet behandlar i betänkandet.

Jämför reservationen (V).

Bakgrund och rättslig reglering

Den som i annat fall än vad som anges i 6 kap. 1–10 brottsbalken skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst ett år (6 kap. 11 § brottsbalken). Straffbestämmelsen innebär ett förbud mot köp av sexuella tjänster. Syftet med att kriminalisera köp av sexuella tjänster var att markera samhällets inställning i fråga mot gärningen och att bekämpa prostitution och dess skadeverkningar både för enskilda och för samhället på ett effektivt sätt (prop. 1997/98:55 s. 104–105, bet. 1997/98:JuU13, riksdagsprotokoll med beslut den 29 maj 1998). Vad som var kriminaliseringens skyddsintresse, dvs. om skyddsobjektet var en enskild kvinnas hälsa och integritet eller om det var allmän ordning som skulle skyddas klargjordes inte (SOU 2016:42 s. 51). Vad gäller frågan om målsägandebitråde är utgångspunkten att ett sådant biträde förordnas för brott enligt 6 kap. brottsbalken (jfr. 1 § lagen [1988:609] om målsägandebitråde).

Den nuvarande straffskalan för brottet infördes 2011 då maximistraftet höjdes från fängelse i sex månader till fängelse i ett år (prop. 2010/11:77, bet. 2010/11:JuU22, rskr. 2010/11:251). Syftet med straffskärpningen var att skapa utrymme för en mer nyanserade bedömning av straffvärdet vid allvarliga fall av köp av sexuell tjänst.

För att ett brott som har begåtts utomlands ska kunna lagföras i Sverige krävs som huvudregel att gärningen är straffbar både i Sverige och i det andra landet (2 kap. 2 § brottsbalken). Denna princip om dubbel straffbarhet vilar på synsättet att allmän folkrätt och internationella överenskommelser sätter vissa gränser för rätten att utöva nationell domsrätt. Den grundas också på den straffrättsliga legalitetsprincipen som bl.a. innebär att det ska vara möjligt att förutse – och kunna få kännedom om – vad som vid varje tidpunkt kan vara ett brottsligt handlande.

Människohandelsutredningen lämnade i delbetänkandet Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling av barn (SOU 2016:42) bl.a. förslag om att straffet för köp av sexuell tjänst borde vara böter eller fängelse i sex månader, eller om brottet var grovt fängelse i högst ett år. Utredningen ansåg att brottet inte borde undantas från kravet på dubbel straffbarhet men lämnade i enlighet med direktiven ändå ett lagförslag som innehöll ett sådant undantag. Utredningens förslag remitterades. En majoritet av remissinstanserna däribland Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten avstyrkte utredningens nämnda förslag. Remissinstanserna anförde bl.a. att man i stället för att ändra straffbestämmelsen borde säkerställa att brottet utreds på korrekt sätt samt att det var Åklagarmyndighetens uppgift att föra fram mål av aktuellt slag som innefattar försvårande omständigheter.

Lagrådet yttrade sig över regeringens lagförslag och avstyrkte i samband därmed förslaget om undantag från kravet på dubbel straffbarhet för att en svensk domstol ska kunna döma för brottet köp av sexuell tjänst som begåtts utomlands. I det nu aktuella lagstiftningsärendet lämnar därför regeringen inte något förslag som rör kravet på dubbel straffbarhet. Den frågan bereds vidare i Regeringskansliet.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:109 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) anför motionärerna att de anser att regeringen även borde ha lagt fram åtgärder i lagstiftningsärendet som syftar till att skärpa synen på sexköp mot vuxna. Motionärerna anser att det är viktigt att samhället tydligt markerar att människors kroppar inte är en handelsvara. Tidigare lagändringar har enligt motionärerna dessutom inte fått önskvärt genomslag. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att böter tas bort ur straffskalan för köp av sexuell tjänst av vuxen (yrkande 1). Straffminimum bör i stället vara fängelse i sex månader. Motsvarande yrkande framställs i motion 2019/20:1377 av ClasGöran Carlsson och Monica Haider (båda S).

Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) anför i kommittémotion 2019/20:109 att de dessutom anser att den nuvarande lagstiftningen är otydlig i fråga om huruvida den som utnyttjas i prostitution kan anses vara målsägande i ett mål om köp av sexuell tjänst eftersom den frågan får bedömas från fall till fall. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att ge personer som säljer sexuella tjänster målsägandestatus under förundersökningar och rättegångar mot sexköpare (yrkande 2). Detta skulle enligt motionärerna bl.a. förbättra möjligheten att få målsägandebiträde.

Vidare begär motionärerna i den sistnämnda motionen ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag till riksdagen som innebär att

kravet på dubbel straffbarhet för köp av sexuella tjänster begångna utomlands avskaffas (yrkande 3).

Regeringens bedömning i fråga om straffbestämmelsen om köp av sexuell tjänst

Regeringen konstaterar i den nu aktuella propositionen att straffskärpningen av brottet köp av sexuell tjänst från 2011 inte har fått önskvärt genomslag. Av den anledningen menar regeringen att det finns behov av åtgärder för att åstadkomma mer nyanserade bedömningar av straffvärdet vid allvarliga fall av brottet. Regeringen anser dock att sådana åtgärder inte bör vidtas genom en lagändring. Den nuvarande straffskalan ger enligt regeringen dessutom utrymme för sådana nyanserade bedömningar. Vidare är en gradindelning inte lämplig bl.a. då detta kan riskera att minska Åklagarmyndighetens möjlighet att använda straffprocessuella tvångsmedel för brott av normalgraden. Detta skulle i sin tur enligt regeringens mening kunna leda till att möjligheterna att lagföra brottet minskar. Straffbestämmelsen om köp av sexuell tjänst bör därför kvarstå oförändrad. Således bör straffskalans yttre ramar inte ändras, brottet inte gradindelas och bestämmelsen inte kompletteras med exempel på försvårande omständigheter.

Behovet av mer nyanserade bedömningar av straffvärdet vid allvarliga fall av brottet bör enligt regeringens bedömning i stället tillgodoses genom andra åtgärder som t.ex. informations- och utbildningsinsatser till bl.a. brottsbekämpande myndigheter. Det kan även handla om att utveckla de arbetsmetoder som tillämpas av nämnda myndigheter. Regeringen anför vidare att den kontinuerligt arbetar med att säkerställa att de brottsbekämpande myndigheterna har tillräckliga resurser för att bedriva sitt arbete på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, bl.a. genom en förstärkning av polisverksamheten. Dessutom beslutade regeringen i februari 2018 om en nationell handlingsplan bl.a. mot prostitution. Vid sidan om insatser vid de brottsbekämpande myndigheterna finns det enligt regeringens bedömning förutsättningar för ytterligare prejudikatbildning på området, vilket skulle kunna främja mer nyanserade straffvärdebedömningar. Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att det i nuläget inte finns behov av regeringsuppdrag eller andra särskilda regeringsinsatser på området. Regeringen anför dock att den följer utvecklingen noggrant och är beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen beslutade under våren 2015 bl.a. om ett tillkännagivande till regeringen om att överväga en höjning av straffminimum genom att ta bort böter från straffskalan vid allvarliga fall av köp av sexuell tjänst för att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst (bet. 2014/15:JuU14 punkten 19, rskr. 2014/15:138).

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat yrkanden om att undanta köp av sexuell tjänst från kravet på dubbel straffbarhet, senast våren 2019 (bet. 2018/19:JuU11 s. 48 f). Utskottet ansåg att den beredning av frågan som pågick inom Regeringskansliet inte borde föregripas och avstyrkte yrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Regeringens redovisning av riksdagens tillkännagivande

I propositionen gör regeringen bedömningen att riksdagens tillkännagivande från våren 2015 om ändringar i brottsbalken som rör köp av sexuell tjänst är slutbehandlat genom de förslag som lämnas i den nu aktuella propositionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen i den nu aktuella propositionen bedömer att straffskärpningen av brottet sexuell tjänst inte har fått önskvärt genomslag samt att det finns behov av åtgärder som åstadkommer mer nyanserade bedömningar av straffvärdet i allvarliga fall. Enligt regeringen finns det i nuläget inte skäl för att tillgodose nämnda behov genom en ändring av straffbestämmelsen utan detta bör ske genom andra slags åtgärder. Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen i denna fråga och ser därför inte anledning att föreslå någon åtgärd som avser ändring av straffskalan.

När det gäller frågan målsägandestatus för brottet noterar utskottet att gällande rätt ger utrymme för att bedöma detta och finner därför inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet.

Vad sedan gäller frågan om kravet på dubbel straffbarhet vid sexköp utomlands anser utskottet alltjämt att det arbete som pågår inom Regeringskansliet i frågan inte bör föregripas.

Mot denna bakgrund anser utskottet att samtliga motionsyrkanden bör avslås.

När det gäller riksdagens tillkännagivanden i frågan som rör straffbestämmelsen delar utskottet regeringens bedömning om att tillkännagivandet från 2015 är slutbehandlat.

Reservation

Köp av sexuell tjänst, punkt 3 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:109 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkandena 1–3 och

2019/20:1377 av ClasGöran Carlsson och Monica Haider (båda S).

Ställningstagande

Prostitution är beroende av mäns efterfrågan på sexuella tjänster, oavsett om den som säljer sex är kvinna, man, icke-binär eller transperson. Även om det förekommer att kvinnor köper sex så är det män som upprätthåller och stimulerar efterfrågan på sexuella tjänster. Detta beror på den rådande könsmaktsordningen där män är överordnade och kvinnor underordnade. Sexköp är ett stort samhällsproblem som måste motverkas med all kraft. Straffbestämmelsen om köp av sexuell tjänst synliggör maktförhållandet mellan köpare och säljare och ger köparen straffansvaret. Den är viktig i kampen mot prostitution. I den nu aktuella propositionen anför regeringen att den straffskärpning som gjordes 2011 och som syftade till att skapa utrymme för mer nyanserade bedömningar av straffvärdet vid allvarliga fall inte har fått önskvärt genomslag. Trots detta anser regeringen att det saknas skäl att ändra bestämmelsen. Jag anser att en straffskärpning som innebär att straffminimum för brottet blir fängelse i sex månader skapar utrymme för sådana bedömningar bl.a. för domstolar. En sådan skärpning skulle också markera att samhället ser allvarligt på sexköp och medföra en tydlig signal till Polismyndigheten om att prioritera lagföring av brottet. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att böter tas bort ur straffskalan för brottet och att straffminimum blir fängelse i sex månader.

Vidare bör lagstiftningen utformas så att den som säljer sex alltid betraktas som målsägande när en köpare anmäls för köp av sexuell tjänst. Enligt min mening bör därför regeringen tillsätta en utredning som ser om det är möjligt att tydliggöra en sådan målsägandestatus.

Enligt min mening är det vidare oacceptabelt att svenska män åker till andra länder där köp av sexuella tjänster inte är straffbelagda och köper sex. Lagstiftaren bör markera att den ser lika allvarligt på brottet oavsett om det begås i Sverige eller i något annat land. Jag anser därför att regeringen snarast

bör återkomma med förslag som innebär att kravet på dubbel straffbarhet för lagföring av brottet avskaffas.

Särskilt yttrande

Straffskalan för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, punkt 2 (S, V, MP)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Rasmus Ling (MP) anför:

Vad gäller frågan om straffskalan för bestämmelsen om utnyttjande av barn genom köp av sexuell tjänst delar vi motionärernas uppfattning om att straffminimum bör vara fängelse i sex månader. Det kan dock noteras att riksdagen tidigare har tillkännagett för regeringen bl.a. att straffminimum bör vara fängelse i sex månader. Regeringen anför att den inte kan lämna ett sådant förslag inom ramen för beredningsunderlaget för lagstiftningsärendet. Vidare anför regeringen att den avser att inom kort tillsätta en utredning som lämnar förslag som tillgodoser riksdagens tillkännagivande och att det i avvaktan på utredningen inte är lämpligt att skärpa minimistraffet till fängelse i sex månader. Mot denna bakgrund kan det enligt vår uppfattning ifrågasättas om det verkligen finns anledning att nu åter rikta ett tillkännagivande till regeringen. Som ovan anføres delar vi dock uppfattningen att det finns skäl att ytterligare skärpa straffminimumet. Trots vår tveksamhet till skälen för att göra ett ytterligare tillkännagivande i denna fråga avstår vi därför från att reservera oss.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:157 Straffrättsliga åtgärder mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Följdmotionerna

2019/20:109 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att böter tas bort ur straffskalan för köp av sexuell tjänst av vuxen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att ge personer som säljer sexuella tjänster målsägandestatus under förundersökningar och rättegångar mot sexköpare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att den dubbla straffbarheten för köp av sexuella tjänster utomlands avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:264 av Johan Hedin m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimistraffet för brottet utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling ska höjas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:287 av Johan Forssell m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffskalan för köp av sexuell handling av barn ska skärpas genom att minimistraffet höjs till fängelse i sex månader och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:317 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjt minimistraff för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:362 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skärpt straffskala för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om köp av sexuell handling av barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1377 av ClasGöran Carlsson och Monica Haider (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ändra straffskalan i sexköpslagen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om köp av sexuell handling av barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffet för köp av sexuell handling av barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimipåföljden efter köp av sexuell handling av ett barn ska vara sex månaders fängelse och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 9 och 15 §§ brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.9 §¹

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, förmår ett barn som inte fyllt arton år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling, döms för köp av sexuell handling av barn till böter eller fängelse i högst två år.

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, förmår ett barn som inte fyllt arton år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling, döms för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling till fängelse i högst fyra år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

15 §²

För försök till våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt övergrepp, grovt sexuellt övergrepp, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, köp av sexuell tjänst, koppleri och grovt koppleri döms det till ansvar enligt 23 kap.

För försök till våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt övergrepp, grovt sexuellt övergrepp, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, köp av sexuell tjänst, koppleri och grovt koppleri döms det till ansvar enligt 23 kap.

Detsamma gäller för förberedelse till koppleri samt för förberedelse och stämpling till och underlåtenhet att avslöja eller förhindra våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt koppleri.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

¹ Senaste lydelse 2005:90.

² Senaste lydelse 2018:618.